

Ár 2010, þriðjudaginn 27. apríl, er fundur haldinn í Úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Guðjón Ólafur Jónsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Grétar Grétarsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir og Jóhann Tómas Sigurðsson.

Fyrir er tekið **mál nr. 66/2009**:

M
gegn
fjármálafyrirtækinu F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar, og F, hins vegar. Málið barst úrskurðarnefnd 29. desember 2009 með kvörtun sóknaraðila, dagsettri sama dag. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 30. desember 2009, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi hans, dagsettu 19. janúar 2010. Var bréfið sent sóknaraðila með bréfi úrskurðarnefndarinnar, dagsettu 22. janúar 2010, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Bárust athugasemdir sóknaraðila með bréfi hans, dagsettu 8. febrúar 2010.

Málið var tekið fyrir á fundum úrskurðarnefndarinnar 25. febrúar, 9. mars, 20. og 27. apríl 2010.

II.

Málsatvik.

Með handveðsyfirlýsingu nr. 0106-63-8459, dagsettri 25. apríl 2007, setti sóknaraðili varnaraðila nánar tilgreinda fjármálagerninga að handveði til tryggingar skaðlausri greiðslu á skuldum A, við varnaraðila, en nafni félagsins var síðar breytt í B. Nefndir fjármálagerningar voru geymdir á vörslureikningi sóknaraðila, sem var í umsjón varnaraðila hjá Verðbréfaskráningu Íslands hf. í samræmi við lög nr. 131, 1997. Var vörslureikningurinn einnig handveðsettur varnaraðila ásamt öllum verðmætum, sem skráð væru á hann á hverjum tíma. Í greindri yfirlýsingu var að finna ákvæði þess efnis að kæmi til þess að varnaraðili þyrfti að taka andvirði hinna veðsettu fjármálagerninga til fullnustu á kröfum sínum, skyldi undirritun sóknaraðila undir yfirlýsinguna jafngilda framsali á fjármálagerningunum til varnaraðila. Veðsetningunni skyldi aflétt þegar skuld A yrði að fullu greidd. Þá skyldi varnaraðili skila þeim fjármálagerningum, sem ekki væri þörf á til greiðslu á kröfum varnaraðila, til sóknaraðila eða á VS-reikning hans eigi síðar en innan sjö daga frá því ljóst yrði að hvaða marki nota þyrfti hina veðsettu fjármálagerninga til fullnustu á kröfum varnaraðila.

Með rafpósti til varnaraðila 11. febrúar 2009 setti sóknaraðili fram þá hugmynd að hann myndi kaupa skuldabréf varnaraðila á B og greiða fyrir með því að selja þær eignir sínar, sem varnaraðili hefði að veði. Óskað sóknaraðili eftir afstöðu varnaraðila til þessa. Í svari varnaraðila 17. febrúar 2009 kom fram að þetta gengi og

myndi varnaraðili láta innleysa bréfin. Með rafpósti til varnaraðila síðar sama dag kvaðst sóknaraðili leggja mikla áherslu á að þetta yrði framkvæmt með þeim hætti, sem hann hefði sagt, þ.e. að sóknaraðili eignaðist persónulega skuldabréfið eða lánasamninginn á B, þ.e. að hann keypti umrædd skjöl af varnaraðila og fengi þau framseld og myndi síðan grundvalla sína kröfu á hendur B á þeim skjölum. Í rafpósti sóknaraðila sagði síðan:

„Viltu þá innleysa að fullu báða ACM sjóðina mína og það sem þarf af ..... fund upp í restina af kaupverðinu fyrir skuldabréfinu.“

Þann 18. febrúar 2009 sendi varnaraðili sóknaraðila rafpóst þar sem fram kom að varnaraðili hefði tekið þá stefnu að samþykkja ekki framsal á lánsskjölum samhliða uppgjöri. Var sóknaraðila bent á að hann eignaðist við uppgjör aðila eins kröfu á hendur B og varnaraðili ætti þá. Veitti krafa varnaraðila sóknaraðila engan forgang til greiðslu af hálfu B eða hagræði varðandi innheimtu. Yrði sóknaraðili því eins settur og varnaraðili við það að greiða upp lánið. Samkvæmt rafpósti sóknaraðila síðar sama dag var stefnt að því að ljúka sem fyrst drögum að skjölum vegna uppgjörsins sem allir gætu verið sáttir við. Með rafpósti 19. febrúar 2009 spurði sóknaraðili eftir því hvort ganga mætti frá málinu með því að sóknaraðili fengi yfirlýsingu frá varnaraðila um að varnaraðili hefði gjaldfellt kröfu sína á B og leyst til sín handveð, sem sóknaraðili hefði lagt fram, og þar með yfirtæki eða eignaðist sóknaraðili þá kröfu, sem varnaraðili ætti á B. Reynt var að ná samkomulagi um orðalag slíkrar yfirlýsingar næstu daga.

Hinn 26. febrúar 2009 sendi sóknaraðili varnaraðila rafpóst svohljóðandi: *„Er ekki rétt að drífa í þessu og klára málið, innleysa sjóðina greiða fyrir lánið. Viltu láta mig vita hvenær ég má vænta þess að þessi mál verði frágengin.“* Degi síðar sendi sóknaraðili enn rafpóst á varnaraðila og kvaðst vera orðinn nokkuð stressaður og spurði hvort ekki væri hægt að klára málið þann dag og ganga frá greiðslum.

Hinn 4. mars 2009 voru seldir í nafni sóknaraðila veðsettir fjármálagerningar fyrir kr. 28.345.093, sem lagðar voru inn á tékkareikning sóknaraðila, að frádregnum fjármagnstekjuskatti, kr. 634.478, og kostnaði, kr. 300, alls kr. 27.710.315. Degi síðar voru aftur seldir veðsettir fjármálagerningar í nafni sóknaraðila fyrir 115.423,39 bandaríkjadali, sem lagðir voru inn á gjaldeyrisreikning sóknaraðila, að frádregnum kostnaði að fjárhæð þremur bandaríkjadölum, eða samtals 115.420,39 bandaríkjadali. Þá voru sama dag seldir í nafni sóknaraðila veðsettir fjármálagerningar að fjárhæð 129,822,18 bandaríkjadali, sem lagðir voru inn á síðastgreindan gjaldeyrisreikning, að frádregnum þremur bandaríkjadölum í kostnað, eða samtals 129.819,18 bandaríkjadali. Degi síðar voru færðir af nefndum gjaldeyrisreikningi annars vegar 115.420,39 bandaríkjadali og hins vegar 129.819,18 bandaríkjadali og lagðir inn á tékkareikning sóknaraðila. Hinn 6. mars 2009 voru síðan teknar út kr. 51.630.533 út af tékkareikningi sóknaraðila og virðist ekki ágreiningur um að þeirri fjárhæð hafi verið varið til greiðslu skulda B.

Þann 6. mars 2009 gaf varnaraðili út yfirlýsingu þar sem staðfest var að tryggingar, sem sóknaraðili hefði sett varnaraðila að veði með útgáfu nefndrar handveðsyfirlýsingar, hefðu verið innleystar og andvirði þeirra ráðstafað til að greiða varnaraðila fyrir kröfu hans á B, sem á uppgjörsdegi hefði numið kr. 51.630.533. Jafnframt staðfesti varnaraðili að eftir framangreinda greiðslu sóknaraðila til varnaraðila ætti varnaraðila enga kröfu lengur á B samkvæmt lánasamningi X.

Með bréfi til varnaraðila, dagsettu 12. maí 2009, krafðist sóknaraðili þess að 245.239,37 bandaríkjadali yrðu lagðir inn á gjaldeyrisreikning hans og kr. 24.129.367 inn á tékkareikning hans hjá varnaraðila. Kröfunni var hafnað með bréfi varnaraðila, dagsettu 8. júní 2009.

Máli þessu var skotið til úrskurðarnefndarinnar með kvörtun, dagsettri 29. desember 2009.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að „[varnaraðili] skili [sóknaraðila] aftur þeim fjármunum sem [varnaraðili] tók með óheimilum hætti út af innlánsreikningum [sóknaraðila] 6. mars 2009 og leggi inn á viðkomandi innlánsreikninga“, þ.e. 245.239,57 bandaríkjadali inn á gjaldeyrisreikning sóknaraðila og kr. 24.129.367 inn á tékkareikning sóknaraðila hjá varnaraðila, auk dráttarvaxta samkvæmt 1. mgr. 6. gr. laga um vexti og verðtryggingu nr. 38, 2001 frá 6. mars 2009 til greiðsludags.

Sóknaraðili kveðst í apríl 2008 hafa lagt fram ákveðnar eignir að handveði til tryggingar greiðslu á skuldum B, sem áður hét A, við varnaraðila. Hafi varnaraðili í október 2008 bæði yfirtekið kröfuna á B og réttindi samkvæmt handveðsyfirlýsingunni. Hafi varnaraðili hvenær sem er getað „farið í veðkall“ og tekið við handveðsettum eignum samkvæmt handveðsyfirlýsingu. Sóknaraðili kveðst í febrúar 2009 hafa óskað eftir því að kaupa skuldabréf varnaraðila á B en því verið hafnað. Varnaraðili hafi hins vegar selt verðbréf sóknaraðila 4. og 5. mars 2009 og tekið degi síðar gjaldfellt lán B og skuldfært á tékkareikning sóknaraðila kr. 51.630.533.

Sóknaraðili kveður að varnaraðili hafi ekki leyst til sín hin handveðsettu verðbréf, heldur þvert á móti selt þau fyrir hönd sóknaraðila og ráðstafað andvirði þeirra inn á innlánsreikninga, sem sóknaraðili hafi haft full og ótakmörkuð yfirráð yfir og sem ekki hafi verið handveðsettir. Hafi varnaraðili eftir það ekki haft handveð í neinum eignum sóknaraðila. Þar sem varnaraðili hafi ekki haft handveð í innlánsreikningum sóknaraðila hafi honum verið óheimilt að taka fjármuni út af reikningunum án heimildar sóknaraðila. Til viðbótar framangreindu telur sóknaraðili að hann hafi orðið fyrir um kr. 1.000.000 tjóni vegna þess að umræddum verðbréfum hafi ekki strax verið ráðstafað til greiðslu á lánum. Þá verði hann að greiða kr. 634.478 í fjármagnstekjuskatt vegna gengishagnaðar, en þann skatt hefði hann aldrei þurft að greiða ef varnaraðili hefði staðið rétt að málum. Þá teljist nefndur gengishagnaður til sameiginlegra skattskyldra fjármagnstekna hjóna, sem skerði örorkubætur sambýliskonu sóknaraðila frá Tryggingastofnun ríkisins. Telur sóknaraðili tjón vegna þessa vera varlega áætlað um kr. 1.200.000. Samtals nemi þetta tjón meira en kr. 2.800.000. Kveðst sóknaraðili telja eðlilegt að varnaraðili beri ábyrgð á ráðstöfun eigna, sem hann telji sig hafa að handveði.

Sóknaraðili telur bæði rangt og ósannað að handveðið hafi færst yfir á innlánsreikninga hans hjá varnaraðila. Geti varnaraðili ekki öðlast meiri rétt en handveðsyfirlýsingin, sem varnaraðili hafi samið einhliða, veiti honum. Sóknaraðili vísar til ákvæða laga um samningsveð nr. 75, 1997, einkum 3. tölul. 1. gr. og 22. gr., svo og til athugasemdar við 43. gr. í frumvarpi til greindra laga. Þá bendir sóknaraðili á að varnaraðili hafi engar heimildir haft til úttekta af innlánsreikningum hans.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili kveðst ekki fallast á það sjónarmið að handveðsetningunni hafi lokið þegar innlausnarvirði handveðsettra sjóða sóknaraðila hafi verið lagt inn á reikninga hans hjá varnaraðila, heldur líti varnaraðili svo á að handveðið hafi í raun

færst yfir á bankareikningana. Sé sá skilningur í samræmi við viðurkennd sjónarmið í veðrétti. Hafi millifærsla af reikningum sóknaraðila farið fram í tengslum við veðkall og gjaldfellingu láns B og verð hluti af því uppgjöri. Hafi sóknaraðila verið þetta ljóst og hafi hann því ekkert tilkall haft til andvirðis hinna handveðsettu eigna að því marki, sem andvirðinu hafi verið ráðstafað til að jafna hina gjaldföllnu skuld. Eigi ígildisregla þessi sér ennfremur stoð í handveðsyfirlýsingunni sjálfri þar sem m.a. komi fram handveðréttur varnaraðila nái jafnframt til hvers konar endurgreiðslna af handveðsettum fjármálagerningum.

Varnaraðili kveður innlausn hinna veðsettu verðbréfa og uppgreiðslu á myntkórfuláni B hafa verið gerðar í fullu samráði við sóknaraðila. Eigi staðhæfing sóknaraðila um að þetta hafi verið gert í heimildarleysi því ekki við rök að styðjast. Hafi sóknaraðili vitað að innstæða á reikningum hans væri til komin vegna sölu handveðsettra fjármálagerninga og skipti því ekki máli hvort sóknaraðili hafi haft aðgang að reikningunum eða ekki. Vísar varnaraðili í þessum efnum til rafpósta aðila, svo og yfirlýsingar varnaraðila, dagsettrar 6. mars 2009, sem gerð hafi verið að beiðni sóknaraðila. Þá telur varnaraðili þann tíma, sem farið hafi í ráðstöfun hinna innleystu bréfa, hafa verið mjög eðlilegan. Séu breytingar á gengi gjaldmiðla á þeim tíma ekki á ábyrgð varnaraðila.

Varnaraðili bendir á að engu hefði breytt um skattskyldu sóknaraðila ef umræddir sjóðir hefðu ekki verið innleystir heldur aðeins hinn beini eignarréttur færður yfir til varnaraðila. Færsla eignarhalds verðbréfa frá einum aðila til annars feli í sér skattskyld atvik, sbr. 2. mgr. 8. gr. laga nr. 90, 2003 um tekjuskatt og gildi þá einu hvort framsalið eigi sér stað við frjálsa eða þvingaða sölu. Sé varnaraðila skylt að lögum að innheimta staðgreiðslu við sérhvert framsal hlutdeildarskírteina ef virði þeirra við framsal er hærra en kaupverð bréfanna, sbr. 2. tölul. 1. mgr. 5. gr. laga nr. 94, 1996 um staðgreiðslu skatts á fjármagnstekjur, sbr. 2. gr. laga nr. 133, 1996. Eina fráviknið sé við arftöku.

Að lokum telur varnaraðili rétt að hafa í huga að ábyrgðarskuldbinding sóknaraðila hafi verið greidd með andvirði hinna innleystu bréfa og því sé fráleitt að halda því fram að sóknaraðili hafi tapað andvirði þeirra. Eigi hann samkvæmt almennum reglum kröfuréttar kröfu á það félag, sem hann hafi verið í ábyrgð fyrir.

V.

Niðurstaða.

Mál þetta er sprottið af handveðsyfirlýsingu sóknaraðila, dagsettri 25. apríl 2007, þar sem hann setti varnaraðila nánar tilgreinda fjármálagerninga að veði til tryggingar skuldum B við varnaraðila. Snýst ágreiningur aðila um hvort varnaraðila hafi verið heimilt að selja umrædda gerninga í nafni sóknaraðila, leggja andvirði þeirra inn á tékkareikning sóknaraðila og millifæra síðan af reikningunum nægilega háa fjárhæð til greiðslu skulda B eða hvort varnaraðili skyldi taka fjármálagerningana til fullnustu á kröfum sínum, selja í eigin nafni og ráðstafa því til greiðslu skulda nefnds félags.

Ágreiningslaust er með aðilum að varnaraðili hafi 6. mars 2009 millifært 245.239,57 bandaríkjadali af gjaldeyrisreikningi sóknaraðila hjá varnaraðila og kr. 24.129.367 nettó af tékkareikningi sóknaraðila hjá varnaraðila. Gerir sóknaraðili þá kröfu að varnaraðili „skili“ aftur umræddum fjármunum og leggi greindar fjárhæðir inn á viðkomandi reikninga. Skilja verður málatilbúnað varnaraðila svo að hann krefjist þess að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Samkvæmt greindri handveðsyfirlýsingu voru fyrrnefndir fjármálagerningar settir að handveði til tryggingar skaðlausri greiðslu á þeim skuldum, sem B stæði í við varnaraðila. Voru gerningarnir á VS-reikningi í umsjón varnaraðila. Þá náði handveðrétturinn jafnframt til „*hvers konar endurgreiðsl[na]* af handveðsettum fjármálagerningum. Samkvæmt handveðsyfirlýsingunni var sóknaraðila einungis heimilt að ráðstafa hinum veðsettu fjármálagerningum með skriflegu samþykki varnaraðila og skyldi andvirði hinna seldu fjármálagerninga ganga til lækkunar á skuld þeirri sem handveðið átti að tryggja. Þá var varnaraðila við vanskil á skuldum B heimilt að nota andvirði hinna veðsettu fjármálagerninga, í heild eða að hluta til fullnustu þeirra skulda og kostnaðar, sem handveðið átti að tryggja, enda hefði varnaraðila áður skorað á sóknaraðila að greiða vanskilin og gefið frest til þess, sem eigi væri skemmri en 15 sólarhringar. Ennfremur var kveðið á um að tæki varnaraðili hina veðsettu fjármálagerninga til sín til fullnustu á kröfum sínum skyldi tilteknum aðferðum beitt við að ákveða verð þeirra. Þá var að finna ákvæði þess efnis að kæmi til þess að varnaraðili þyrfti að taka andvirði hinna veðsettu fjármálagerninga til fullnustu á kröfum sínum, skyldi undirritun sóknaraðila undir handveðsyfirlýsinguna jafngilda framsali á fjármálagerningunum til varnaraðila. Eins og ráða má af framansögðu er fyrrgreind handveðsyfirlýsing ekki svo skýr sem vera mætti. Þannig er ýmist talað um hina veðsettu fjármálagerninga eða andvirði hinna veðsettu fjármálagerninga. Af handveðsyfirlýsingunni verður ekki annað ráðið en að hinir margnefndu fjármálagerningar hafi verið settir varnaraðila að handveði og hafi sóknaraðila verið óheimilt að ráðstafa þeim nema að fyrir lægi skriflegt samþykki varnaraðila. Skyldi söluandvirðið þá ganga til lækkunar á þeirri skuld sem veðinu væri ætlað að tryggja. Þá verður handveðsyfirlýsingin ekki skilin á annan veg en að varnaraðili hafi við vanskil átt að fá téða fjármálagerninga framselda til sín, en undirritun sóknaraðila undir yfirlýsinguna skyldi jafngilda framsali hans á umræddum fjármálagerningum. Áður skyldi þó varnaraðili hafa skorað á sóknaraðila að greiða vanskilin innan a.m.k 15 sólarhringa frests. Ekki liggur fyrir að varnaraðili hafi gefið út slíka áskorun. Að liðnum þeim fresti var varnaraðila heimilt að selja eða ráðstafa fjármálagerningunum með öðrum hætti og nota andvirði þeirra til lækkunar skulda B.

Í handveðsyfirlýsingunni er ekki að finna skýra heimild til handa varnaraðila til að selja umrædda fjármálagerninga í nafni sóknaraðila og ráðstafa andvirði þeirra inn á reikninga í hans nafni. Hafi varnaraðili því átt að fá gerningana framselda til sín frá sóknaraðila á grundvelli nafnritunar sóknaraðila á handveðsyfirlýsinguna og ráðstafa þeim í eigin nafni. Jafnvel þótt yfirlýsingin yrði skilin með fyrrgreindum hætti verður með engu móti séð að varnaraðili hafi haft heimild til að taka fé út af reikningum sóknaraðila til greiðslu skulda B við varnaraðila. Breytir þá engu þótt talið yrði að varnaraðili ætti veðrétt í þeim hluta innstæðunnar sem væri til kominn vegna sölu á umþrættum fjármálagerningum. Þá hefur heldur ekki verið sýnt fram á að sóknaraðili hafi veitt samþykki sitt fyrir úttektinni. Samkvæmt framansögðu er það niðurstaða úrskurðarnefndarinnar að rangt hafi verið staðið að málum af hálfu varnaraðila bæði að því er varðar sölu umræddra fjármálagerninga í nafni sóknaraðila og millifærslur og úttektir af reikningum hans hjá varnaraðila.

Kemur þá næst til skoðunar krafa sóknaraðila um að varnaraðili „*skili*“ þeim fjármunum sem teknir voru út af reikningum hans hjá varnaraðila. Verður kröfugerð sóknaraðila ekki skilin öðru vísi en að um endurgreiðslukröfu sé að ræða. Af framangreindu er ljóst að varnaraðili átti ótvíræðan rétt til að andvirði hinna seldu

fjármálagerninga rynni til greiðslu skulda B við varnaraðila. Þá hafði sóknaraðili ítrekað óskað eftir sölu hinna veðsettu gerninga og átt frumkvæði að ráðstöfun þeirra. Þrátt fyrir að svo óhönduglega hafi tekist til af hálfu varnaraðila sem raun ber vitni, verður ekki hjá því litið að sóknaraðili myndi auðgast með óréttmætum hætti á kostnað varnaraðila yrði fallist á endurgreiðslukröfu hans. Verður því eins og mál þetta liggur fyrir úrskurðarnefndinni og með hliðsjón af atvikum öllum að hafna öllum kröfum sóknaraðila á hendur varnaraðila.

Rétt er að geta þess að framangreind niðurstaða útilokar ekki að sóknaraðili geti sótt skaðabætur á hendur varnaraðila vegna þess meinta tjóns, sem hann telur sig hafa orðið fyrir af völdum athafna varnaraðila. Sóknaraðili hefur hins vegar ekki haft upp skaðabótakröfu í máli þessu, þrátt fyrir að hafa reifað ætlað tjón sitt. Kemur sá þáttur því ekki til skoðunar í máli þessu.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfum sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 27. apríl 2010.